

2025. április 11. (péntek) / Friday, 11 April 2025

T-8

Kognitív és affektív képességek mérése-értékelése (elnök: Kiss Renáta)

**KÖZÉPSZINTŰ TÖRTÉNELEMÉRETTSÉGI FELADATOK MEGOLDÁSA
KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN A HANGOS GONDOLKODÁS MÓDSZERÉVEL:
EGY PILOT KUTATÁS EREDMÉNYEI**

Tóth Judit

Pécsi Tudományegyetem, Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: kognitív validitás; hangos gondolkodás; történelemérettségi

Korábbi kutatások igazolták, hogy kihívást jelent olyan feladatok készítése, melyek a komplex gondolkodás mérésére alkalmasak. A narratív típusú történelem tantárgy esetében ez azt jelenti, hogy a tesztek nem a történelmi gondolkodást (vagy más magas szintű kognitív folyamatokat), hanem a deklaratív tudást, a szövegértést vagy a tesztmegoldó stratégiákat mérik (Ercikan & Seixas, 2015; Smith, 2017). Szignifikáns különbségek lehetnek tehát a feladatírók célként kitűzött kognitív folyamatok és a valós feladatmegoldási helyzetben megvalósult tanulói cselekvések között. A kétszintű érettségi rendszerről 2005 óta több tanulmány és könyv is megjelent (F. Dárdai & Kaposi, 2006, 2008, 2020, 2021; Kaposi, 2023; Makk & Kőfalvi, 2007; Csapó, 2008; Molnár & Csapó, 2019; Kojanitz, 2023), melyek a vizsgarendszer bemutatásán túl annak a finomhangolásának szükségességét artikulálják általánosságban vagy a történelem tantárgy tekintetében. Azonban az érettségi előtt álló diákok történelemtudásáról, gondolkodásáról, történelemérettségi feladatmegoldásáról nincsenek empirikus adataink (F. Dárdai & Kaposi, 2020), ebből a szempontból a kutatás tehát hiánypótló. A pilot kutatás célja kettős. Célja egyrészt annak feltárása, hogy a középszintű történelemérettségi tartalmi vizsgakövetelményeiben megfogalmazott kognitív követelmények (pl. a tanultak okok és következmények szerinti megkülönböztetése) mennyire állnak összhangban a tanulók válaszaival. Továbbá reflektálni kíván arra vonatkozólag, hogy milyen konstruktum releváns és irreleváns tényezők befolyásolják a tanulók feladatmegoldását. A hipotézisek szerint a választott feladatok nem/ kevésbé alkalmasak a célként megfogalmazott konstruktumok mérésére, továbbá a konstruktum szempontjából releváns, irreleváns tényezők (pl. megfogalmazás, források funkciója) csökkentik az itemek validitását. A kutatásban 9 középiskola diákjai (n = 37) vettek részt, akik a középszintű történelemérettségiből származó feladatokat hangosan gondolkodva oldottak meg. A feladatsor kitöltése szinkron kikérdezéssel zajlott, amely során a válaszaikat a diákok megindokolták. Az elemzés alapját a hangfelvételre rögzített válaszok adják. Az eredmények a feladatfejlesztés professzionalizációjának szükségességét mutatják. Annak ellenére, hogy a diákok 83%-a sikeresen – hibátlanul, vagy egy hibával – oldotta meg a feladatot, a tanulók fele nehezen értette az állításokat, és a szemantikai szabályokra támaszkodva jutott helyes megoldásra. Ezenkívül a diákok egyharmada félreértette a feladatot és/vagy nem tudott különbséget tenni az abban szereplő ok és a következmény között. A forrásokat csak néhány diák használta, ami megerősíti azokat a kutatási eredményeket, amelyek a források gyakori illusztratív jellegére irányulnak. A feladatfejlesztés professzionalizációja nélkül a történelmi tudás reliabilis és valid mérése és értékelése, a teszteredmények értelmezése és a rendszer folyamatos finomhangolása nem valósulhat meg.